

Політологія

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>28 Публічне управління та адміністрування</i>
Спеціальність	<i>281 Публічне управління та адміністрування</i>
Освітня програма	<i>Адміністративний менеджмент</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>заочна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 курс, весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 кредити / 120 годин, лекції 6 год., практичні заняття 6 год., самостійна робота 110 год.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік / модульна контрольна робота</i>
Розклад занять	<i>http://roz.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектори: <i>кандидат політичних наук, доцент, Багінський Андрій Владиславович, e-mail: andrei.baginsky@gmail.com</i> Семінарські: <i>кандидат політичних наук, доцент, Багінський Андрій Владиславович, e-mail: andrei.baginsky@gmail.com</i>
Розміщення курсу	<i>https://do.ipk.kpi.ua/course/view.php?id=5510</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Метою дисципліни «Політологія» є формування знань щодо специфіки політичних явищ, процесів і відносин та досвіду самостійного дослідження актуальних проблем політичного розвитку сучасних держав та України. Предметом політології є закономірності політичного життя в усіх його виявах: зміст, структура, функції, місце і роль політичної системи в його розвитку та функціонуванні, у здійсненні політичної влади. У результаті вивчення будуть розвинуті здатності розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Згідно з освітньо-професійною програмою “Адміністративний менеджмент” у процесі засвоєння дисципліни студенти здобувають наступні **компетентності**:

ЗК01 Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК02 Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК05 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК06 Здатність працювати в команді.

ЗК08 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ФК10 Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти після засвоєння дисципліни мають продемонструвати такі **результати навчання**:

ПРН01 Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Пререквізити: ЗО07 - Теорія держави і права

Постреквізити: ЗО12 - Соціальна філософія

3. Зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього :	у тому числі:		
		Лекції	Практичні	СРС
1	2	3	4	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОЛІТОЛОГІЇ				
Тема 1.1. Політологія: традиційні підходи і сучасна практика.	13	2	-	11
Тема 1.2. Сутність політики і політичної влади.	15	2	-	13
Тема 1.3. Держава як основний політичний інститут.	18	2	2	14
Тема 1.4. Політичні режими: особливості та трансформація.	11	-	-	11
Контрольні заходи	МКР			
Разом за розділом 1	57	6	2	49
РОЗДІЛ 2. БАЗОВІ ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ				
Тема 2.1. Політичні партії як інститут громадянського суспільства.	13	-	-	13
Тема 2.2. Електоральні процеси та види виборчих систем.	13	-	-	13
Тема 2.3. Феномен лідерства і еліт як суб’єктивний чинник реалізації політики.	13	-	-	13
Тема 2.4. Політична свідомість і культура у контексті ідеологічного виміру.	11	-	-	11
Тема 2.5. Сучасні тенденції міжнародної політики: теоретичні засади й актуальні виклики.	13	-	2	11
Контрольні заходи	Не передбачено			
Разом за розділом 2	63	-	2	61
Залік				

Всього годин:	120	6	4	110
---------------	-----	---	---	-----

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях та семінарах, а також ознайомитись з:

4.1. Базова література

1. Гелей С. Д., Рутар С. М. Політологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 348 с.
2. Лісовський П. М., Лісовська Ю. П. Політологія : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2021. 228 с.
3. Скрипникова Л., Тутик Л., Гринчак М. Політологія : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 272 с.
4. Шляхтун П. П. Політологія. Історія та теорія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 472 с.

4.2. Додаткова література:

5. Багінський А.В. Еволюція теорій врегулювання збройних конфліктів у другій половині ХХ сторіччя. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут».* Політологія. Соціологія. Право. 2020. № 3. (47). С. 37-43.
6. Багінський А.В. Криза концепції “ліберального миру”. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут».* Політологія. Соціологія. Право. 2021. № 2 (50). С. 46-50.
7. Багінський А.В. Крихітлі держави в умовах кризових ситуацій. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут».* Політологія. Соціологія. Право. 2022. № 3 (55). С. 29-35.
8. Багінський А. В., Заєць О. Ю. Діяльність ООН під час російсько-української війни: виклики та перешкоди. *Актуальні проблеми філософії та соціології.* 2023. № 40. С. 156-161.
9. Багінський А. В., Лініченко В. В. Ознаки геноциду в російсько-українській війні. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут».* Політологія. Соціологія. Право. 2023. № 2 (58). С. 29-39.
10. Бжезинський З. Велика шахівниця / пер з англ. О. Фашовець. Київ : Фабула, 2019. 288 с.
11. Соціологія модерну та модернізації : підручник для студ. спеціальності 054 «Соціологія», спеціалізації «Врегулювання конфліктів та медіація» / П. В. Кутуєв, А. В. Багінський, О. І. Василець та ін.; КНУ ім. Ігоря Сікорського. Електронні текстові дані (1 файл: 3333 кбайт). Київ : КНУ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 355 с.

4.3 Інформаційні ресурси

1. <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/> - Вісник КНУ ім. Ігоря Сікорського. Соціологія. Політологія. Право.
3. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
3. <https://prometheus.org.ua/>. Найкращі онлайн-курси України та світу.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Застосовуються такі **методи та технології навчання**: 1) методи проблемного навчання (проблемний виклад теми лекції, обговорення класичних кейсів за дисципліною, формування і розгляд сучасних

кейсів); 2) особистісно-орієнтовані (розвиваючі) технології, засновані на активних формах і методах навчання (дискусія, експрес-конференція, навчальні дебати).

5.1. Лекційні заняття

Назва теми заняття та перелік основних питань
Тема лекції 1: Політологія: традиційні підходи і сучасна практика. Основні питання: Аналіз політики крізь призму наукового підходу. Сучасні світові тренди політичних процесів. Український контекст дослідження політики. Міждисциплінарний підхід до вивчення політичної науки. Специфіка і об'єкту предмету вивчення політології. Співвідношення політології з іншими науками про суспільство. Основні методи дослідження політики. Становлення політичної науки: основні етапи.
Тема лекції 2: Сутність політики і політичної влади. Основні питання: Сутність поняття «політики». Види політики. Політика як свобода (Х. Арендт) та як протистояння (К. Шмітт). Характеристики політики. «Політичний клевел»: <i>polity</i> , <i>policy</i> та <i>politics</i> . Основні підходи до вивчення феномену «влада». Типологія влади. Державна і політична влада. Легітимність влади. Співвідношення легітимності і легальності. Типи легітимності влади за М. Вебером.
Тема лекції 3: Держава як основний політичний інститут. Основні питання: Підходи до визначення держави. Головні ознаки держави як політичного інституту. Державний суверенітет. Глава держави як вища посадова особа. Парламент – орган законодавчої влади. Уряд як вищий орган виконавчої гілки влади. Форми державного правління (монархія і республіка). Форми державного устрою (унітарні, федеративні і конфедеративні держави).

5.2. Семінарські (практичні) заняття

Основні завдання циклу семінарських (практичних) занять:

Семінарські заняття мають за мету поглиблення теоретичних знань, отриманих на лекціях та їх закріплення на прикладах світової та української політики формування умінь оцінювання і аналізу політичних процесів.

Розділ, назва теми заняття та перелік основних питань
Семінар 1. Держава як головний політичний інститут. Основні питання: 1. Абсолютна монархія (на прикладах держав). 2. Парламентарна монархія (на прикладах держав). 3. Президентська республіка (на прикладах держав). 4. Парламентська республіка (на прикладах держав). 5. Змішаний тип республіки (на прикладах держав). 6. Першоджерело: Гоббс Т. Левіафан (уривок з розділу «Про державу»).
Семінар 2. Україна на міжнародній арені. Основні питання: 1. Глобальні проблеми сучасності. 2. Місце України в системі міжнародних відносин. 3. Національна безпека України. 4. Зовнішньополітичний курс України на євроінтеграцію.

6. Самостійна робота студента

З метою поглиблення знань студентів з дисципліни, отримання досвіду самостійної роботи з науковою літературою пропонується самостійне опрацювання наукової літератури з проблемних питань політичних процесів. Від студентів вимагається знання основних проблем та визначень семінарських тем, вільне володіння категоріальним апаратом із дисципліни.

Крім того студенти мають самостійно розглянути завдання призначені для самостійної роботи і на основі цієї інформації вільно відповідати на поставлені питання.

Назва теми заняття та перелік основних питань
Тема: Політологія: традиційні підходи і сучасна практика. Основні питання: Новітні методи аналізу політичного світу. Динаміка політичних процесів у XXI столітті. Трансформація статусу науки про політики. Механізми поєднання теоретичних знань про політику з практичною діяльністю державних інститутів.
Тема: Сутність політики і політичної влади. Основні питання: Універсальність і інклюзивність політики. Політичні інститути як суб'єкти конфліктів. Соціальна диференціація і політична влада. Ресурси влади як причина загострення політичних протиріч. Механізми реалізації влади.
Тема: Держава як основний політичний інститут. Основні питання: Теорії походження держави. Еволюція інституту держави. Система центральних, регіональних і місцевих органів державного управління. Феномен бюрократії у державі. Переосмислення поняття «суверенітет» в умовах глобалізованого світу.
Тема: Політичні режими: особливості та трансформація. Основні питання: Відсутність опозиції у тоталітарних державах. Авторитаризм і харизматичні лідери. Вплив результатів виборів на процеси демократизації. Демократія як цінність глобалізованого світу. Поняття «постдемократії».
Тема: Політичні партії як інститут громадянського суспільства. Основні питання: Закони М. Дюверже щодо взаємозв'язку партійних і виборчих систем. Прагматичні і ідеологічні партії як полярні тренди сучасних політичних процесів. Особливості функціонування політичних партій у різних державах світу. Світова і українська практики державного фінансування політичних партій.
Тема: Електоральні процеси та види виборчих систем. Основні питання: Поняття «виборчий процес». Конфлікти між основними суб'єктами виборчого процесу. Національні особливості виборчих процесів. Поняття «виборчий цикл». Легітимізація політичного курсу через процедуру виборів.
Тема: Феномен лідерства і еліт як суб'єктивний чинник реалізації політики. Основні питання: Позитивний образ і антиобраз. Запит на справжність політичного лідера. Архетип як базовий конструкт іміджу. Влада і правляча меншість. Еліта і контреліта. Статус політичної еліти в межах політичної системи.
Тема: Політична свідомість і культура у контексті ідеологічного виміру. Основні питання: Трансформація політичної свідомості українців протягом доби незалежності України. Вплив політичних лідерів на формування політичної культури і свідомості громадян.

Релігійний чинник у формуванні політичної культури національних держав. Політична культура громадянських націй.

Тема: Сучасні тенденції міжнародної політики: теоретичні засади й актуальні виклики.

Основні питання: Міжнародні відносини та світова політика. Три великі дискусії в теорії міжнародних відносин: реалізм vs ідеалізм, модернізм vs традиціоналізм та позитивізм vs постпозитивізм. «Холодна війна» та виклики постбіполярного світу. Три стовпи Європейського Союзу.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Вивчення дисципліни проводиться згідно існуючої методики організації навчального процесу у вищих навчальних закладах, що передбачає певний вагу самостійної роботи студентів. За кожною темою наводяться посилання на список основної та додаткової літератури, що не виключає можливості студентам самостійно, по узгодженню з викладачем, розширити цей список.

Семінарські заняття поглиблюють теоретичні знання з відповідних тем навчальної дисципліни, закріплюють практичні навички дискусій, відстоювання своєї наукової позиції, роботи з літературою, а також формують вміння оцінки, аналізу й управління електоральними процесами і конфліктами, що з ними пов'язані, за допомогою практичних завдань.

Відвідуваність і виконання завдань

Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях та самостійної роботи. Контроль знань (розуміння) студента пропущених тем відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, доступним на сайті кафедри соціології, або під час перерви у навчальному занятті («на парі»). Студент, який виконає відповідні завдання (відповідь на питання) отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей (виконання завдання).

Студенти, які пропустили семінарські заняття, можуть не допустити зниження підсумкового рейтингу, своєчасно (протягом семестру) опрацювавши відповідні теми і виконавши завдання, передбачені для пропущених занять. Не треба чекати наближення заліково-екзаменаційної сесії для відповідного спілкування з викладачем. Варто це робити як тільки студент буде готовий продемонструвати свої знання і навички з пропущених тем занять.

Теми і завдання для практичних занять передбачені силабусом дисципліни, доступною з особистого кабінету студента в системі «Кампус» або на сайті кафедри соціології.

На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Використовувати зазначені (та інші подібні) засоби для розваги чи спілкування під час заняття не варто. Відповідати на питання викладача, читаючи з екрану смартфона, ноутбуку чи з підручника не варто також. Це характеризує рівень підготовки студента не з кращого боку.

Студент на семінарському занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлювати позицію, читаючи з аркуша паперу не варто. Це також характеризує рівень підготовки студента не з кращого боку.

Форми роботи

Тематика лекцій висвітлена у робочій програмі дисципліни. Вітаються питання від студентів до викладача під час лекції. Викладач може ставити питання окремим студентам або загалом аудиторії. Допускається і вітається діалог між студентами і викладачем на лекції.

Семінарські заняття мають на меті розвиток у студентів вміння працювати з науковою літературою, готувати виступи на базі попередньої аналітичної роботи, формулювати та відстоювати свою позицію, брати активну участь у дискусії.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

(інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності)

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: [опитування за темою заняття, виконання завдань, МКР](#)

Семестровий контроль: [залік](#)

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що отримуються за:

- 1) доповіді, вирішення завдань та доповнення відповідей інших студентів на семінарських заняттях, участь у дискусії на семінарських заняттях;
- 2) написання МКР у форматі академічного есе;
- 3) результатів експрес-контрольних на лекціях;

Робота на двох семінарських заняттях оцінюється сумарно в 40 балів за такими критеріями:

- «відмінно» – творчий підхід до розкриття проблеми у доповіді, відображення власної позиції, доповнення відповідей інших студентів, участь у дискусіях – 20-18 балів;
- «добре» – глибоке розкриття проблеми у доповіді, участь у дискусіях – 16-17 балів;
- «задовільно» — доповнення відповідей інших студентів, участь у дискусіях – 12-15 балів;
- «незадовільно» – повна пасивність на семінарському занятті – 0 балів.

Студент може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення студента з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	%	Ваговий бал	Кіл-ть	Всього
1.	Виступи з доповідями на семінарських заняттях, активність роботи на семінарських заняттях, участь у дискусіях	40	20	2	40
2.	Експрес-контрольні на лекціях	20	10	2	20
3.	Модульна контрольна робота (МКР)	40	40	1	40
	Всього				100

Таблиця переведення рейтингових балів до оцінок.

Бали	Оцінка
------	--------

100...95	Відмінно
94...85	Дуже добре
84...75	Добре
74...65	Задовільно
64...60	Достатньо
Менше 60	Не задовільно

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації студентам

Готуючись до практичного заняття студент має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, бажано ознайомитись з додатковими ресурсами в мережі Інтернет та бібліотеці. При виникненні питань, виявленні незрозумілої інформації необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті студент не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж студент не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне та дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено кандидатом політичних наук, доцентом, доцентом кафедри соціології Багінським Андрієм Владиславовичем

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 12 від 24.05.2024)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 9 від 26.06.2024).

Додаток А

ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Об'єкт та предмет політології.
2. Структура, методи та функції політології.
3. Етапи становлення політології як науки.
4. Поняття «політична система» та її структура.
5. Політична система в Україні.
6. Поняття «політика» та її суб'єкти.
7. Види політики.
8. Співвідношення політики і моралі.
9. Сутність і види влади.
10. Особливості політичної влади.
11. Поняття легітимності влади. Співвідношення легітимності і легальності.
12. Типи легітимності за М. Вебером.
13. Сутність держави та її головні ознаки.

14. Вищі органи державної влади.
15. Парламент як вищий законодавчий орган.
16. Органи виконавчої влади.
17. Вища посадова особа «голова держави».
18. Форма державного правління та її типи.
19. Форма державного устрою та її типи.
20. Поняття державного суверенітету та причини його порушення в Україні.
21. Становлення українського парламентаризму.
22. Зміни форми державного правління в Україні.
23. Україна як унітарна держава.
24. Поняття «політичний режим» та його типи.
25. Особливості тоталітарного політичного режиму.
26. Особливості авторитарного політичного режиму.
27. Головні принципи демократичного політичного режиму.
28. Пряма і представницька демократії.
29. Трансформація політичних режимів.
30. Моделі демократичного переходу за Ф. Шміттером.

Питання на залік

1. Порушення легітимності тягне за собою політичну відповідальність. Що може бути прикладами політичної відповідальності і чому? Визначте поняття «легітимність».
2. Чим визначається різниця між типами республік?
3. Яке з понять є ширшим, за своєю сутністю, державна чи політична влада? Аргументуйте відповідь і визначте кожне поняття.
4. Чим політичні партії відрізняються від громадських організацій і суспільно-політичних рухів?
5. До якої гілки влади відноситься президент як голова держави в Україні?
6. Чи суперечить монархія принципам демократії?
7. Розкрийте сутність взаємозв'язку держави і громадянського суспільства.
8. Як корелюються між собою терміни «політика» і «влада»? Визначте специфіку кожного поняття.
9. Для якої форми державного устрою характерний бікамералізм і чому?
10. Якими є головні тенденції сучасного політичного розвитку України?
11. Сформулюйте закономірності функціонування політичної системи.
12. Наведіть приклад соціально-політичного конфлікту та окресліть можливі шляхи його розв'язання.
13. Якщо розглядати ЄС за сутнісними ознаками державних устроїв, то до якого типу державного устрою можна віднести це об'єднання і чому?
14. Якими є найбільш ефективні методи врегулювання політичних конфліктів?
15. Сформулюйте основні причини трансформації політичних режимів від демократії до авторитаризму?
16. У чому сутність концепції «громадянського суспільства»? Оцініть рівень розвитку громадянського суспільства в Україні.
17. Яка різниця між поняттями «легальність» та «легітимність»? За яких обставин влада перестає бути легітимною?
18. Чому в парламентах світу виникає потреба в створенні коаліцій?
19. Охарактеризуйте трансформацію партійної системи в Україні у період Незалежності
20. Чому під час виборів посилюється конфліктогенність суспільства?